

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ (Ιούλιος 2010)

Συγγραφέας: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ

Εν μέσω οικονομικής κρίσης και σημαντικών προβλημάτων περιβαλλοντικής υποβάθμισης, η συζήτηση για την προαγωγή της πράσινης ανάπτυξης είναι πιο έντονη και επίκαιρη όσο ποτέ. Ο ρόλος των επιχειρήσεων και το πλαίσιο λειτουργίας τους είναι σημαντικό σημείο αναφοράς σε μια τέτοια προσπάθεια, ιδιαίτερα μάλιστα όταν αυτό σχετίζεται με ένα περιβαλλοντικό αγαθό ύψιστης αξίας, όπως η βιοποικιλότητα. Πέραν της συνεισφοράς της βιοποικιλότητας στην ομαλή λειτουργία των οικοσυστημάτων, ο βιολογικός πλούτος των ειδών ενέχει και σημαντικές οικονομικές - κοινωνικές συνιστώσες. Τα οικονομικά οφέλη αφορούν: α) την άμεση δημιουργία εισοδήματος από την πώληση προϊόντων, όπως ξυλεία και αλιεία, β) την παροχή πρώτων υλών σε άλλες οικονομικές δραστηριότητες και γ) την έμμεση συνεισφορά πολύτιμων υπηρεσιών που θα απαιτούσαν σημαντικές επενδύσεις, όπως ο καθαρισμός υδάτων, η προστασία παράκτιων περιοχών και η αποτροπή πλημμυρών. Οι κοινωνικές αξίες που συνδέονται με την προστασία της βιοποικιλότητας αφορούν: α) τη διατήρηση θέσεων εργασίας (τουρισμός, προστασία οικοσυστημάτων), β) την προστασία της υγείας (διατήρηση ποιότητας αέρα και υδάτων), γ) την ποιότητα ζωής και δ) την κοινωνική συνοχή. Η προστασία της βιοποικιλότητας συχνά συνδέεται λανθασμένα μόνο με προστατευόμενες περιοχές και συγκεκριμένα είδη ζώων ή φυτών. Αφορά το σύνολο του βιολογικού πλούτου του πλανήτη μας, τον οποίο ο άνθρωπος έχει την υποχρέωση να διατηρήσει και να προστατέψει, τόσο για τη δική του επιβίωση όσο και για λόγους ηθικής. Οι επιχειρήσεις, ως οργανισμοί ανθρώπων που συνεργάζονται από κοινού με έναν κοινό στόχο, μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην προστασία της βιοποικιλότητας. Είναι χαρακτηριστικό ότι στις ΗΠΑ έχουν συχνά εκφραστεί επιχειρήματα για τον δυναμικό και καίριο ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν για τη βιοποικιλότητα οι ιδιωτικές επιχειρήσεις στις οποίες ανήκει το 25% των εκτάσεων γης.

Αν και ο ζωτικής σημασίας στόχος της επιχείρησης είναι η δημιουργία κέρδους, η προσέγγιση η οποία θα ακολουθηθεί για την επίτευξή του μπορεί να διαφέρει σημαντικά. Ειδικότερα, η επιχείρηση είναι δυνατόν να αντιμετωπίζει τα περιβαλλοντικά ζητήματα ως ένα πρόσθετο, αναπόφευκτο κόστος ή εναλλακτικά ως

μια ευκαιρία για καινοτομία, ανάπτυξη νέων προϊόντων/υπηρεσιών και εν δυνάμει ανάπτυξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Η στάση των επιχειρήσεων εξαρτάται τόσο από την κουλτούρα που χαρακτηρίζει τη διοίκηση και την καθημερινή λειτουργία τους όσο και από το οικονομικό περιβάλλον που διαμορφώνουν οι κρατικές πολιτικές, αλλά και η στάση των επιμέρους κοινωνικών φορέων. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο η δημιουργία ευμενούς περιβάλλοντος για την ανάπτυξη και επιβράβευση από το κράτος επιχειρηματικών στρατηγικών με άξονα την αειφορία/περιβαλλοντική υπευθυνότητα μπορεί να συμβάλει σημαντικά. Ταυτόχρονα και οι πολίτες - καταναλωτές, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), οι τοπικές κοινωνίες αλλά και χρηματοοικονομικοί οργανισμοί (ασφαλιστικοί και τραπεζικοί) - οφείλουν να επιβραβεύουν τις στρατηγικές δράσεις επιχειρήσεων με στόχο την αειφορία, προάγοντας αυτό το μοντέλο επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Στο πλαίσιο της ετήσιας αξιολόγησης απολογισμών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης επιχειρήσεων που πραγματοποιείται στο εργαστήριο Επιχειρησιακής Περιβαλλοντικής Πολιτικής και Διαχείρισης στο Τμήμα Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου έχουν καταγραφεί τομείς όπου επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλουν άμεσα στην προστασία της βιοποικιλότητας. Αυτό είναι δυνατόν να αφορά τόσο μια επιχείρηση που κατέχει εκτάσεις που μπορεί να συμπεριλαμβάνουν οικοτόπους ή είδη υψηλής οικολογικής αξίας, αλλά και οργανισμούς, όπως για παράδειγμα τραπεζικούς, που φαινομενικά έχουν λίγη σχέση με τα ζητήματα της βιοποικιλότητας. Στην πρώτη περίπτωση, η επιχείρηση οφείλει να πραγματοποιήσει οικολογική περιβαλλοντική μελέτη, να προετοιμάσει σχέδιο δράσης, να το εφαρμόσει και να παρακολουθεί την αποτελεσματικότητά του στην προστασία τόσο των οικοτόπων αλλά και των αντίστοιχων ειδών που υποστηρίζουν. Ένας τραπεζικός οργανισμός είναι δυνατό να αναπτύξει τραπεζικά προϊόντα, που άμεσα να αποσκοπούν στην προστασία της βιοποικιλότητας ή ταυτόχρονα να θέτει προϋπόθεση την ύπαρξη οικολογικής-περιβαλλοντικής μελέτης και μέτρων προστασίας για μεγάλα έργα που είναι δυνατόν να επηρεάσουν συγκεκριμένα είδη ή οικοτόπους. Ένα τέτοιο σχέδιο δράσης μπορεί να γίνει σε συνεργασία με αντίστοιχες ΜΚΟ, που δραστηριοποιούνται στον χώρο. Ενδεικτικά αναφέρονται η μακροχρόνια συνεργασία οργανισμού του τραπεζικού κλάδου με την περιβαλλοντική οργάνωση ΜΟm για την προστασία της βιοποικιλότητας (και ειδικότερα της απειλούμενης με εξαφάνιση Μεσογειακής φώκιας) αλλά και η υποστήριξη των δράσεων της περιβαλλοντικής οργάνωσης Καλλιστώ, η οποία σχεδιάζει και εφαρμόζει προγράμματα για την προστασία του

φυσικού περιβάλλοντος και τη συνύπαρξη του ανθρώπου με τη φύση, από εταιρεία τηλεπικοινωνιών.

Επιπλέον, η συνεργασία επιχειρήσεων με περιβαλλοντικές οργανώσεις μπορεί να συμβάλει στην προστασία της βιοποικιλότητας, μέσω της προαγωγής περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης προς τους εργαζομένους, προμηθευτές και καταναλωτές. Κοινό χαρακτηριστικό των επιχειρήσεων που αναλαμβάνουν τέτοιες πρωτοβουλίες είναι η προσπάθειά τους, σε εσωτερικό επίπεδο, να ενσωματώσουν τις αρχές της αειφορίας στις παραγωγικές τους διαδικασίες και, σε εξωτερικό επίπεδο, η εξωστρέφεια και προαγωγή συνεργασίας και κοινών στρατηγικών δράσεων με κοινωνικούς φορείς. Πρέπει βέβαια να αναφερθεί ότι έχουν εντοπιστεί στις εκθέσεις εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και υπερβολικές αναφορές που γίνονται για λόγους δημοσίων σχέσεων και δημιουργούν καχυποψία στους πολίτες έναντι ακόμη και των οργανισμών που συμβάλλουν ουσιαστικά στην προστασία της βιοποικιλότητας. Για την εξάλειψη ακριβώς τέτοιων άστοχων πρακτικών είναι σημαντικό να πραγματοποιείται επαλήθευση των εκθέσεων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης από εξωτερικούς αξιόπιστους φορείς.

Υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις, λοιπόν, η επιχειρηματική δραστηριότητα μπορεί να συμβάλει στην προστασία της βιοποικιλότητας, αλλά και η βιοποικιλότητα να δημιουργήσει επιχειρηματικές ευκαιρίες. Η προαγωγή τέτοιων πρακτικών θα συμβάλει σημαντικά στην προστασία της βιοποικιλότητας και η ευθύνη για την ανάπτυξη τέτοιων στρατηγικών είναι πρωταρχικά στις επιχειρήσεις. Ταυτόχρονα όμως η συμβολή του κράτους και της κοινωνίας μέσω της επιβράβευσης συναφών επιχειρηματικών πρακτικών συνιστούν κρίσιμες παραμέτρους επιτυχίας.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ένθετο «ΒΗΜΑ ΙΔΕΩΝ» της Εφημερίδας «ΤΟ ΒΗΜΑ», στις 2 Ιουλίου 2010.